

GIÁO DỤC CỦA NGƯỜI CHA ĐỐI VỚI CON TRONG GIA ĐÌNH HẠT NHÂN Ở VIỆT NAM HIỆN NAY

Trần Thị Diệu Linh

Trường Cao đẳng Kinh tế tài chính Thái Nguyên

TÓM TẮT

Giáo dục của gia đình tác động đến hình thành nhân cách của trẻ là đề tài được nghiên cứu nhiều. Tuy nhiên, ở Việt Nam, phần lớn các nghiên cứu tập trung vào nội dung vai trò của người mẹ trong giáo dục con cái, trong khi đó, vai trò giáo dục của người cha chưa được quan tâm, nghiên cứu nhiều. Đặc biệt, hiếm có đề tài nghiên cứu về vai trò giáo dục của người cha đối với người con trong hình thái gia đình hạt nhân. Qua phương pháp phát triển lý thuyết, phân tích thực trạng giáo dục của người cha đối với người con trong gia đình hạt nhân, bài viết làm rõ vai trò giáo dục của người cha đối với người con trong hình thái gia đình sơ đẳng. Đồng thời, đề xuất một số giải pháp đảm bảo thực hiện được vai trò giáo dục của người cha đối với người con trong gia đình hạt nhân ở nước ta trong giai đoạn hiện nay. Nội dung vai trò giáo dục của người cha và các đề xuất giải pháp nâng cao giá trị giáo dục của người cha đối với người con có ý nghĩa như một nghiên cứu khái lược, làm cơ sở cho các nghiên cứu chuyên sâu về vai trò của người cha trong gia đình hạt nhân, góp phần nâng cao giá trị giáo dục của gia đình trong việc hình thành nhân cách con trẻ.

Từ khóa: *Gia đình; gia đình hạt nhân; vai trò của cha trong giáo dục người con; thực trạng giáo dục của cha đối với con; ba chìa khóa vạn năng trong giáo dục con.*

Ngày nhận bài: 05/10/2019; **Ngày hoàn thiện:** 29/10/2019; **Ngày đăng:** 02/12/2019

FATHER'S EDUCATION TOWARDS THE CHILDREN IN VIETNAM NUCLEAR FAMILY

Tran Thi Dieu Linh

Thai Nguyen College of Economics and Finance

ABSTRACT

The family's education influences the formation of child's personality is subject of much research. However, in Vietnam, most of the research focused on the content of the role of the mother in educating children, while the father's educational role has not been paid much attention and research. In particular, there are few research topics on the father's educational role towards children in the morphological of nuclear familie. Use the method of theoretical development and situation analysis of the father's educational towards children in nuclear families, the article clarifies the father's educational role towards children in Nuclear Family. At the same time that, propose some solutions to enhance of the father's educational role towards children in the Vietnam nuclear family at the current period. The contents of a father's educational role and propose some solutions for improving the value of a father's education for children have a meaning as a preliminary research, which is the basis for in-depth research on the role of the father of the father in the nuclear family, contributing to improving the educational value of the family in shaping the personality of children.

Keywords: *Family; nuclear family; father's role in educating children; reality of father's education towards children; three multi-power keys in educating children.*

Received: 05/10/2019; **Revised:** 29/10/2019; **Published:** 02/12/2019

1. Đặt vấn đề

Gia đình là đơn vị sản xuất, đơn vị tiêu dùng cơ bản, là đơn vị tái sản xuất ra bản thân con người và đặc biệt, gia đình là nơi đào tạo và giáo dục con người. Với tư cách cơ bản nêu trên, gia đình là tế bào của xã hội, có tác động và ảnh hưởng mạnh mẽ đến xã hội. Gia đình tác động đến sự phồn thịnh của xã hội, là giá trị xã hội quan trọng bậc nhất.

Trong mỗi giai đoạn lịch sử, gia đình lại có những kiểu kết cấu khác nhau từ đại gia đình (Gia đình nhiều thế hệ: Tam, tứ, ngũ đại đồng đường) đến tiểu gia đình (Gia đình hạt nhân). Cùng với sự thay đổi về kiểu kết cấu gia đình, vai trò của các thành viên trong gia đình cũng có những sự biến đổi nhất định để phù hợp với xu thế tiền bộ, phát triển của văn hóa, xã hội.

Trước cách mạng công nghiệp, vai trò của người cha tập trung lớn vào tạo lập kinh tế cho gia đình: “Đàn ông xây nhà”. Khi bước sang xã hội hiện đại, ngưỡng cửa của cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 mở ra, vai trò của người cha trong gia đình đã có những biến đổi sâu sắc. Người cha không chỉ đơn thuần đảm đương trách nhiệm kinh tế mà họ đã cùng với người vợ nuôi dạy, giáo dục con cái thành đạt, tạo dựng các mối quan hệ tốt đẹp, mang giá trị tinh thần đến mái ấm của mình. Điều này ngày càng thể hiện rõ nét trong mô hình gia đình hạt nhân ở Việt Nam trong giai đoạn hiện nay.

2. Nội dung nghiên cứu

Ngay từ khi tạo hóa tạo ra người đàn ông và người đàn bà thì đã quy định những đặc điểm, vai trò và vị trí khác nhau của họ trong gia đình và xã hội.

Theo quan niệm xưa, đàn ông là rường cột của gia đình, là trụ cột của mọi mối quan hệ “Đàn ông xây nhà”. Còn người phụ nữ được giao trọng trách là “Người của gia đình”, đảm đương nhiệm vụ lớn lao “Xây tổ ấm”, chăm sóc, giáo dục con cái...

Tuy nhiên, sự phát triển của xã hội hiện đại đã tiệm cận dần đến sự bình đẳng giữa nam giới và nữ giới trong các công việc gia đình và xã hội. Chính vì vậy, vai trò của người đàn

ông trong gia đình đã có những thay đổi, họ tham gia trực tiếp vào việc chăm sóc, giáo dục, định hướng nhân cách và tương lai cho những đứa con.

2.1. Cơ sở lý luận chung

Gia đình là một thiết chế xã hội đặc thù mà các thành viên trong đó “gắn bó với nhau do hôn nhân, quan hệ huyết thống hoặc quan hệ nuôi dưỡng, làm phát sinh các quyền và nghĩa vụ giữa họ với nhau theo quy định”. Gia đình có lịch sử từ rất sớm, trải qua một quá trình phát triển lâu dài đã có những biến đổi phù hợp với xu thế phát triển của xã hội.

Vào khoảng những năm 60 của thế kỷ XX trở về trước, kiểu gia đình phổ biến – gia đình truyền thống là đại gia đình gồm từ ba thế hệ trở lên cùng chung sống “Tam, tứ, ngũ đại đồng đường”. Ưu điểm lớn nhất của mô hình đại gia đình là đoàn kết, phát huy được các gia phong của dòng tộc, lưu truyền được nhiều giá trị văn hóa. Hạn chế lớn nhất xuất hiện mâu thuẫn giữa các thế hệ, kìm hãm sự phát triển tự do của cá nhân do có sự khác biệt về tuổi tác, lối sống.

Đời sống kinh tế - xã hội ở Việt Nam có nhiều chuyển biến từ một xã hội nông nghiệp cổ truyền sang xã hội công nghiệp hiện đại. Cùng với sự chuyển biến đó, kết cấu của hình thái gia đình cũng đã có những bước chuyển mình, hình thành một hình thái gia đình mới – gia đình đơn (gia đình hạt nhân) thay thế dần cho hình thái đại gia đình nhằm khắc phục một số hạn chế của hình thái đại gia đình.

Gia đình ở Việt Nam ngày càng có xu hướng hạt nhân hóa với quy mô gia đình nhỏ dần, trở thành hình thái gia đình phổ biến, đặc biệt là ở các vùng đô thị và ở cả các vùng nông thôn – một quy luật tất yếu trong xã hội hiện đại

“Gia đình hạt nhân là hình thái gia đình gồm có bố mẹ, con cái còn nhỏ tuổi. Đây là một loại gia đình hẹp (gia đình sơ đẳng). Hình thái gia đình hạt nhân xuất hiện từ thời đại cách mạng công nghiệp và đô thị hóa. Xu hướng hạt nhân hóa gia đình chiều hướng gia tăng nhanh bởi các ưu điểm vượt trội của nó [1].

Gia đình hạt nhân tồn tại như một đơn vị kinh tế độc lập, gọn nhẹ, linh hoạt, khả năng thích

ứng nhanh với các biến đổi xã hội, là nơi mà mỗi thành viên đều có được khoảng không gian tự do tương đối để phát triển quyền và sở thích cá nhân mà ít có sự khác biệt giá trị giữa các thế hệ cha mẹ và con cái.

Đồng thời, hình thái gia đình hạt nhân là cơ sở, điều kiện thực hiện bình đẳng giới, hạn chế sự gia trưởng của người đàn ông.

Trong gia đình hạt nhân, hạt nhân của gia đình chính là con trẻ, chúng luôn cần sự quan tâm, nuôi dưỡng và giáo dục của cả cha và mẹ. Người mẹ là ngọn nguồn của đời sống và là kho báu chứa những tín ngưỡng và giá trị truyền thống, người cha - kẻ đồng hành hiện thân của lý trí và sức mạnh. Người mẹ với sự khéo léo, nhẹ nhàng, nhu mì, ôn hòa, nhẫn nại và mềm yếu sẽ giáo dục nên những đứa trẻ giàu lòng yêu thương, đức vị tha và sự hy sinh. Người cha giáo dục cho con sự mạnh mẽ, ý chí phi thường, sự mạo hiểm, trí tuệ nhạy bén. Chính xuất phát từ đặc điểm giới tính do tạo hóa quy định mà con trẻ luôn cần có sự kết hợp giáo dục của cả cha và mẹ trong đời sống để hoàn thiện nhân cách.

Trong xã hội hiện đại, người đàn ông không còn đơn thuần là xây nhà theo nghĩa đen. Vì đơn thuần như thế sẽ vô cảm và thiếu trách nhiệm. Yêu thương và hạnh phúc không thể xây dựng và đến từ một phía, đặc biệt những người con sẽ không thể trưởng thành hoàn thiện khi thiếu đi sự giáo dục của cha hoặc mẹ. Vì vậy, người cha không chỉ là chỗ dựa về vật chất mà cần hơn cả là chỗ dựa tinh thần, sự giáo dục, định hướng của người cha sẽ đem đến cho con trẻ bản lĩnh, tự tin và thành công.

2.2. Thực trạng vai trò giáo dục của người cha đối với người con trong xã hội Việt Nam hiện nay

Trong tác phẩm: “Gia huấn của Ise Sadatake”, Sadatake Ise đã chỉ rõ vai trò của cha và mẹ trong đời sống của người con: “Vai trò của người cha là dạy dỗ con một cách thật nghiêm khắc. Còn vai trò của người mẹ là dịu dàng giảng giải cho con hiểu được những lời dạy dỗ của cha để trẻ không hiểu lầm về sự nghiêm khắc của cha” [2, tr.11].

Tục ngữ Việt nam có câu: “Con không cha như nhà không nóc”. Trong mỗi giai đoạn

lịch sử, quan niệm về vai trò của người cha lại có điểm nhấn khác nhau. Trước thời kỳ công nghiệp hóa, vai trò của người cha tập trung vào việc xây dựng, hỗ trợ về kinh tế. Sau thời kỳ công nghiệp hóa, vai trò của người cha đa dạng hơn, trong đó thay đổi hướng tới giáo dục và chăm sóc con cái là vai trò trung tâm. Theo nghiên cứu của Tổ chức Phát triển con người và sức khỏe trẻ em (NICHD): “Chưa bao giờ ông bố quan tâm đến chăm sóc con như bây giờ”. Sự tham gia chăm sóc, giáo dục của người cha đối với người con đem đến những tác động tích cực trên nhiều mặt khác nhau. Chúng ta thường nói “Con cái nhìn theo bóng lưng cha mà trưởng thành”.

Cha - điểm tựa vững chắc cho con, ảnh hưởng to lớn đối với sự phát triển tâm sinh lý, quá trình trưởng thành và hình thành nhân cách của trẻ. Theo nghiên cứu được công bố trên tạp chí Nhi khoa của cộng hòa Pháp cho biết để trẻ có sự phát triển tốt nhất về thể chất và tâm lý, giảm rối loạn trầm cảm, các vấn đề hành vi thì sự hiện diện của người cha là rất quan trọng.

Sự hiện diện của người cha trong đời sống của người con góp phần xây dựng cấu trúc tâm lý của trẻ, là cầu nối giúp con thoát khỏi thế giới riêng biệt của mình, dễ dàng tiếp cận với những người xung quanh, tăng khả năng tương tác xã hội một cách hài hòa để vững bước trên con đường tương lai.

Những đặc trưng về tính cách của nam giới như dũng cảm, mạnh mẽ, quyết đoán, tự tin, dám nghĩ, dám làm ở người cha sẽ đem đến cho con trẻ những nội dung hoạt động và phương thức giao tiếp tốt. Qua những hoạt động ấy, đứa trẻ sẽ rèn luyện được tính hoạt bát, nhanh nhẹn, cởi mở, dũng cảm, tự tin và trí tuệ.

Người cha chính là người định hướng tương lai cho con, giúp con tự tin khi bước vào cuộc đời. Sự kề bên của người cha còn tác động đến xác định đặc điểm giới tính cũng như quan hệ hôn nhân của con cái.

Cha chính là người mang lại giá trị giáo dục quý báu cho người con. Sự tham gia chăm sóc, giáo dục của người cha giúp trẻ có khả năng giao tiếp, thích nghi tốt, tác động tích cực đến kết quả học tập của các con, giúp trẻ

phát triển năng lực xã hội, khả năng đồng cảm với người khác. Các nghiên cứu của Lindsey (1994), Lieberman, Doyle, Markienicz (1999) cho thấy: *“Người con được người cha chăm sóc có mối quan hệ bạn bè tích cực, gần gũi, được nhiều người yêu quý hơn và có khả năng tương tác với anh, chị, em tốt hơn. Đồng thời ít căng thẳng hơn trong quá trình tương tác với những đứa trẻ khác và tự mình giải quyết xung đột tốt hơn là tìm kiếm sự trợ giúp của giáo viên”* [3].

Thiếu vắng sự chăm sóc, giáo dục của người cha là thiếu hụt lớn trong sự trưởng thành của những người con. Những đứa trẻ đó sẽ có nhân cách thiếu ổn định, tính khí thất thường, dễ nản chí, hèn nhát, làm tăng khả năng trẻ có hành vi lệch lạc... Thậm chí, có thể dẫn đến tình trạng tâm thần phân liệt, rối nhiễu về tâm lý ở những đứa trẻ đã từng bị tổn thương về tình cảm. Một cuộc khảo sát tâm lý đã chỉ ra, “có 78% bệnh nhân tâm thần, 75% bệnh nhân trầm cảm và 84% bệnh nhân rối loạn lo âu do đang ở trong tình trạng không thiết lập được “sự gắn kết an toàn” giữa cha con” [4].

Như vậy, thật sự thiếu sót nếu người cha không tham gia vào quá trình giáo dục con cái, “Nuôi mà không dạy, làm cha thiếu sót”.

Người cha có một vai trò lớn, ảnh hưởng trực tiếp tới sự hình thành và phát triển nhân cách của trẻ, nhưng trong thực tế, sự thiếu vắng từ “Người chồng nội trợ” trong từ vựng cho thấy mức độ mà ở đó công việc nội trợ chỉ được xem như hoạt động của người phụ nữ (chiếm 82.5%, so với chồng là 3.5%) [5, tr 337]. Còn người phụ nữ bị “gạt” ra khỏi cuộc sống thên thang của xã hội và “dồn” vào khuôn khổ chật hẹp của đời sống gia đình với thiên chức làm vợ, làm mẹ, chăm sóc, giáo dục con cái.

Với cuộc cách mạng về bình đẳng giới, vai trò của cả hai giới nam và nữ đã có những thay đổi trong xã hội hiện đại. Chính nam giới đã cùng nữ giới làm thay đổi định kiến: “Nam bắt ngôn nội, nữ bắt ngôn ngoại”. Người đàn ông đã không ngần ngại, cùng vợ chăm sóc gia đình, giáo dục con cái.

Ở Bắc Âu đã xuất hiện những thuật ngữ “Làm cha toàn thời gian”, khái niệm này chưa xuất

hiện ở Việt Nam, nhưng vai trò của người cha trong nuôi dưỡng, giáo dục con cái ở nước ta cũng đã được “thay máu” so với xã hội trước đây, ngày càng nhiều những người đàn ông Việt biết và sẵn sàng chia sẻ công việc gia đình, tham gia giáo dục con cái cùng với người vợ. Họ coi việc chia sẻ, chăm sóc con cái không thuần túy là bổn phận, nghĩa vụ, trách nhiệm pháp lý mà thực sự là sự tự nguyện đầy cảm hứng, xuất phát từ tình yêu thương người bạn đời và hết lòng vì con cái. Tuy nhiên, việc nuôi dạy con dưới 6 tuổi của người cha ở Việt Nam còn khá mờ nhạt (theo khảo sát của viện giáo dục Shichida Việt Nam).

Trong môi trường xã hội hiện nay, đã xuất hiện ngày càng nhiều hình ảnh những người cha quan tâm dành thời gian cho con cái, cùng chúng hình thành và phát triển nhân cách, định hướng tương lai. Theo quan sát của tác giả, ngày càng nhiều những ông bố đưa con đến trường, tham gia các hoạt động ở trường cùng con. Ở công viên hay khu vui chơi cũng không ít những ông bố cùng con tham gia các hoạt động vui chơi, cha không ngần ngại địu con nhỏ, chơi cùng con lớn. Tại các khu vận động thể dục thể thao, không ít những người cha cùng con rèn luyện sức khỏe. Theo thống kê, “Cha chiếm 70% trong các hoạt động thể thao của con, còn mẹ chỉ chiếm 4%” [6].

Nhưng tỷ lệ tương quan giữa nam giới với nữ giới trong công việc chăm sóc, giáo dục con cái thì vẫn còn hạn chế. Phụ nữ thường quan tâm tới đến việc chăm sóc, giáo dục con cái nhiều hơn đàn ông. Kết quả nghiên cứu của trung tâm nghiên cứu Giới, Gia đình và Môi trường trong Phát triển (CGFED) cho thấy *“Trong giáo dục con 57.2% quyền lực giao cho người mẹ, trong khi đó tỷ lệ này ở người cha là 40.7%”* [5, tr.339]. Con cái kể cả con trai và con gái đều thổ lộ tâm tình với người mẹ nhiều hơn so với người cha, theo nghiên cứu của tác giả Hoàng Bá Thịnh (2006), *tỷ lệ thổ lộ tâm tình của con cái là 57.9% với mẹ và 39.1% với cha* [5, tr.339].

Nguyên nhân cơ bản của hiện tượng nêu trên là do người mẹ vẫn đang đảm nhiệm là nhân

vật chính trong vai trò chăm sóc, giáo dục con cái. Còn người cha có thể do có quá ít thời gian dành cho con hoặc những người cha chưa có nhận thức, kiến thức và ý thức về vai trò làm cha trong nuôi dưỡng, giáo dục con cái nên ít quan tâm tới con cái, tạo nên khoảng cách cha – con.

Sự thiếu hụt vai trò của người cha trong giáo dục con cái có thể do thực sự vắng mặt người cha trong cuộc sống của người con nhưng cũng có thể đó là sự vắng mặt giả. Cả hai trường hợp này đều xảy ra ở hình thái gia đình hạt nhân trong giai đoạn hiện nay, dẫn tới những hệ quả không tốt trong sự phát triển của người con.

Trong những gia đình mà người cha thường xuyên vắng mặt do nguyên nhân chủ quan hay khách quan, người mẹ đảm nhận thay vai trò hai vai – vừa làm mẹ, vừa làm cha thường dẫn tới trẻ trai có nguy cơ thiếu nam tính, trẻ gái trở nên người có nam tính. Đây là những sự vắng mặt thật sự của người cha, nó tạo nên sự mất cân bằng trong sự phát triển của trẻ. *(hình thái gia đình khuyết thiếu người cha)*

Trong sự thiếu hụt về giáo dục của người cha đối với con còn một sự vắng mặt giả, người cha vẫn luôn có mặt trong gia đình nhưng người cha đó lại thiếu kiến thức và thiếu ý thức trách nhiệm về vai trò của mình đối với người con.

Trong guồng quay của cuộc sống hiện đại, người cha đôi khi có ít thời gian cho con cái, theo thống kê của Viện Nghiên cứu Gia đình và Giới, thì có tới 1/3 ông bố cho biết dành cho con cái ít hơn một giờ/ngày. Khoảng 20% ông bố không có thời gian dành cho con cái [7]. Phần lớn thời gian cha tập trung làm kinh tế, duy trì đời sống vật chất cho gia đình, cha đã tạo lập được môi trường vật chất tuyệt vời cho những đứa con. Nhưng cha đã không chú trọng, không dành thời gian chơi với con. Cha giao phó việc giáo dục con cái cho người mẹ và nhà trường. Những đứa trẻ ấy lớn lên trong sự thiếu hụt về yêu thương và dạy dỗ, khiến nhân cách của chúng không được hoàn thiện, tâm lý bất an, dễ hình thành những hành vi lệch chuẩn. Đây chính là lý do dẫn đến tình trạng ngày càng xuất hiện nhiều người vợ trầm cảm, những đứa con thiếu tình yêu

thương của cha, dễ rồi những đứa con ấy sinh ra những hận thù với cuộc đời, đáp trả vào cuộc đời những hành vi lệch chuẩn.

Bên cạnh những người cha còn đang vô tâm với gia đình, con cái thì đã xuất hiện ngày càng nhiều những người cha lấy sự chăm sóc, giáo dục con cái là trung tâm trong cuộc sống của mình. Họ đã sử dụng uy quyền của người làm cha một cách thích hợp để giáo dục, nuôi dưỡng con cái trưởng thành.

Uy quyền có mức độ của người cha là một trong những yếu tố đem lại sự hòa hợp trong gia đình. Sự thiếu vắng uy quyền của người cha hay sự lạm dụng thái quá uy quyền đó đều ảnh hưởng không tốt tới sự phát triển của trẻ, ảnh hưởng đến hạnh phúc gia đình.

Trường hợp cha quá nghiêm khắc, răn đe con theo giáo lý, áp đặt, không thấu hiểu tâm lý con, dẫn tới những người con ấy luôn bất bình, mất đi lòng tự trọng, tìm cách khẳng định bản thân, phản kháng lại cách giáo dục của cha mẹ, làm xuất hiện nhiều hành vi phạm tội của trẻ ở lứa tuổi vị thành niên. *“Theo thống kê gần nhất của Bộ Công an, tỷ lệ gây án theo lứa tuổi ở tuổi vị thành niên trên địa bàn cả nước là 5,2% đối với người dưới 14 tuổi, 24,5% đối với người từ 14 tuổi đến dưới 16 tuổi và 70,3% đối với người từ 16 tuổi đến dưới 18 tuổi. Đặc biệt, tại các thành phố lớn, tỉ lệ trẻ vị thành niên vi phạm pháp luật và phạm tội chiếm tỷ lệ cao hơn và có chiều hướng tăng nhanh hơn”* [8].

Người cha cùng tham gia vào việc chăm sóc, giáo dục con cái, sức mạnh của giáo dục sẽ tăng gấp đôi. Thiếu hụt sự giáo dục của cha, những đứa trẻ khó hoàn thiện được nhân cách, kém phát triển về chỉ số IQ... Nhưng sự bảo vệ thoái quá của người cha sẽ sinh ra tính nhút nhát, e sợ chịu trách nhiệm của những đứa trẻ, trẻ thụ động, thiếu sáng kiến, mặc cảm, tự ti... Với trẻ, cha luôn là hình mẫu trong cuộc sống, sức ảnh hưởng của cha đối với con to lớn đến mức không thể cân đo, đong đếm được. Vì vậy, để trẻ hoàn thiện được nhân cách, người cha cần có phương pháp và cách thức giáo dục con phù hợp. Sử dụng quyền uy của người cha đúng và đủ sẽ giúp trẻ tự tin và trở thành những đứa con hoàn thiện về nhân cách.

2.3. Định hướng giải pháp nâng cao vai trò giáo dục của người cha đối với con trong gia đình hạt nhân ở nước ta trong giai đoạn hiện nay

Đề vai trò của người cha trong việc nuôi dạy, giáo dục con cái ngày càng được phát huy tốt, người làm cha cần có kiến thức về vai trò của người làm cha và vượt trên tất cả là sự tự ý thức, thực hành trách nhiệm làm cha đối với con cái.

Chúng ta không tranh luận về những tác động tích cực trong giáo dục của người cha đối với con. Nhưng làm thế nào để người cha có sự giáo dục hoàn thiện dành cho con lại là bài toán cần có lời giải.

Trong xã hội hiện đại, người cha đã ý thức được trách nhiệm giáo dục của mình đối với con cái nhưng với trăm ngàn lý do khác nhau, họ vẫn chưa thực hiện tốt được chức năng giáo dục con cái.

Sau đây là một số định hướng giải pháp góp phần nâng cao hiệu quả giáo dục của cha đối với con trong gia đình.

2.3.1. Cha dành thời gian cho con, tăng cường kết nối các hoạt động cha – con

Arnold Glasgow cho rằng: *“Điều tốt nhất cha mẹ có thể mang đến cho con cái là thời gian ở bên chúng”*. Chính vì điều tốt nhất ấy, những người cha nhất định phải dành cho con những khoảng thời gian trong quỹ thời gian của mình – Hãy đặt con vào lịch trình hằng ngày của cha. Dù bất cứ lý do gì người cha cũng cần kết nối, thể hiện tình yêu thương với con.

Trong những trường hợp bất khả kháng, người cha chưa thể làm được việc đó, người mẹ sẽ tạm thời thế vai của người cha như mẹ có thể nói với con, cha con hôm nay rất bận, cha gửi lời chào con... mẹ gắn kết con với cha qua những câu chuyện, thậm chí người mẹ có thể “bịa” ra những câu hỏi thăm của cha đối với con để con nhận được tình cảm của cha, kết nối cha – con. Chính sự gắn kết hoạt động cha con là tiền đề để tăng cường sự giáo dục của cha đối với con.

Trước đây, người ta quan niệm rằng giai đoạn từ 0 đến 3 tuổi trẻ cần mẹ nhiều, thậm chí là toàn thời gian. Sau 3 tuổi trẻ mới hứng thú

với những hoạt động khám phá thế giới bên ngoài cùng người cha. Nhưng thực tiễn đã chứng minh, trẻ được tiếp xúc với cha càng sớm thì chỉ số IQ càng phát triển tốt. Người cha cần giao tiếp, trò chuyện với con ngay từ khi trẻ còn trong bụng mẹ để trẻ cảm nhận được tình yêu thương.

Khi con trẻ chào đời, dù bận việc đến mấy, cha cũng đừng quên giao tiếp với con mỗi sáng khi thức dậy, hay đêm khuya khi cha trở về nhà dù con đã say giấc. Những giao tiếp của cha chạm vào trái tim con trẻ, giúp con trẻ tự tin và hình thành tình yêu thương đối với những thế giới xung quanh. Ngay cả khi cha không ở cạnh con, sử dụng công nghệ để giao tiếp với con cũng là một cách gắn kết cha – con.

Người cha nên thường xuyên bắt chuyện với con, hiểu hơn suy nghĩ, tâm tư của con trẻ. Cha cần là người bạn đồng hành với con, giúp con hiểu được tình yêu và sự tôn trọng.

Cha cần biết cách lắng nghe những câu chuyện của con ngay từ khi con còn bé. Cha cũng nên chú ý đến những lo lắng của con để đưa ra lời khuyên thích hợp và thường xuyên quan tâm đến những vấn đề của con.

Cùng con đọc sách, đọc sách cho con nghe cũng là phương tiện kết nối cha con hữu ích. Đồng thời cũng là phương pháp giáo dục tuyệt vời, tạo đam mê, hứng thú đọc cho con cái.

Trẻ sẽ có khả năng vận động và phối hợp tốt hơn khi có quan hệ thân thiết với cha. Cha nên cùng con luyện tập thể thao, chơi những trò chơi vận động, điều này sẽ đem đến cho con cảm giác mạnh mẽ, thúc đẩy việc giáo dục thể chất cho con. Rất nhiều đứa trẻ khi được hỏi con thích hoạt động thể thao cùng cha hay mẹ? 98% số trẻ được hỏi trả lời thích hoạt động thể thao với cha. Cha con vận động tốt hơn. Cha có sức khỏe hơn. Cha biết nhiều hoạt động thể thao hơn... Trẻ thể hiện một niềm tự hào rất lớn về cha qua cách trả lời và qua ánh mắt của bọn trẻ.

Thời gian là vàng, nhưng những khoảng thời gian dành để kết nối cha con còn quý hơn vàng. Là người cha thông thái, hãy đặt con vào quỹ thời gian trong ngày của mình, để trẻ cảm nhận được tình yêu thương, sự giáo dục

của cha mà khôn lớn và trưởng thành. Cha là người bạn cùng chơi khi con thơ bé, là người uốn nắn trong giai đoạn tiểu học, là người dẫn đường thời niên thiếu, là người bạn sẽ chia sẻ cuộc sống khi con đã trưởng thành. Trong mỗi bước đi của con luôn cần có sự chăm sóc, yêu thương và giáo dục của cha.

2.3.2. Giáo dục con bằng chính tấm gương của cha

Phẩm hạnh của cha mẹ là nền giáo dục tốt nhất cho con cái. Những đứa trẻ thường nhìn vào bóng dáng của cha như một tấm gương. Cha muốn con phát triển nhân cách như thế nào thì cha hãy luôn chủ động thực hành trước những phẩm chất, chuẩn mực đó, bất kể tuổi tác. Hãy cho con hình ảnh một người cha ham học hỏi, một người cha cần mẫn trau dồi bản thân trên mọi phương diện. Trẻ sẽ học được rất nhiều từ phong thái của người cha. Người làm cha cần phải luôn ghi nhớ điều đó để trở thành người cha có cách giáo dục con tốt nhất.

Đối với bé trai, cha luôn là hình mẫu của con khi trưởng thành. Cha dạy cho con cách trở thành một người bạn chân thành, một người đàn ông chân chính, một người chồng đồng cảm, một người cha bao dung. Con sẽ làm được tất cả những mong muốn của cha nếu con có một hình mẫu lý tưởng là cha để học tập và noi theo.

Đối với bé gái, cha là người khác giới thân thiết đầu tiên của con. Từ hình mẫu của cha con sẽ biết cách giao tiếp, ứng xử với người khác giới.

Như vậy, mọi lời nói, hành động của người cha đều có sức ảnh hưởng rất lớn đến con cái. Để những đứa trẻ lớn lên trong nhân cách hoàn thiện thì bản thân cha sẽ phải luôn trau dồi về nhân cách, lối sống.

2.3.3. Yêu thương, nghiêm khắc và tin tưởng – ba chìa khóa thần kỳ để giáo dục con của người cha

Con là tài sản lớn nhất và quý báu nhất đối với bậc làm cha mẹ. Cha mẹ nào cũng kỳ vọng con cái sẽ khôn lớn, trưởng thành và là chủ nhân có ích. Sự kỳ vọng của cha mẹ chỉ được đáp ứng khi con có một môi trường giáo dục tốt từ gia đình đến nhà trường và ở xã hội, trong đó giáo

dục ở gia đình là một nền tảng và người cha đóng vai trò quan trọng trong quá trình đó: “Cha cho con hình hài, nâng bước con bằng những hy sinh thầm lặng”.

Để đảm bảo tốt vai trò giáo dục của cha đối với con đòi hỏi người cha phải trang bị cho mình hiểu biết về nội dung và phương pháp để việc giáo dục con đạt hiệu quả cao nhất.

Về nội dung giáo dục con trẻ, có thể khẳng định rằng, nội dung giáo dục vô cùng rộng lớn, mỗi lứa tuổi lại có những nội dung trọng tâm khác nhau. Tôi thiết nghĩ, những người làm cha cần giáo dục con cả đức, trí, thể, mỹ và giáo dục về giới tính cho trẻ.

Trong giáo dục đạo đức, cha nên giáo dục con biết kính trên, nhường dưới, biết trân trọng cuộc sống. Cha nên dạy trẻ biết kiềm chế, dạy trẻ biết yêu thương, dạy trẻ biết về tính cá nhân nhưng phải loại bỏ tính vị kỷ, dạy trẻ sống với mục đích tốt đẹp để có được cuộc sống trọn vẹn.

Những đứa trẻ được dạy kiềm chế bản thân sẽ không quá thất vọng khi mong muốn không được thỏa mãn. Chúng sẽ có ý chí và nghị lực vươn lên. Những nội dung giáo dục này sẽ ảnh hưởng trực tiếp tới việc hình thành nhân cách của trẻ.

Nội dung giáo dục đã quan trọng nhưng để nội dung ấy ảnh hưởng tốt tới việc hình thành nhân cách của trẻ thì cần có phương pháp giáo dục phù hợp. Ba chìa khóa thần kỳ trong giáo dục con là yêu thương, nghiêm khắc và tin tưởng. Cha cần sử dụng sự vận năng của những chìa khóa này trong giáo dục con cái. Trong nuôi dạy trẻ, dành sự yêu thương cho trẻ là điều quan trọng hơn tất cả. Những bậc làm cha cũng cần phân định rõ yêu thương khác với nuông chiều. Nuông chiều sẽ làm con hư, xuất hiện những hành vi không mong đợi. Cư xử nghiêm khắc khi cần thiết là một điều quan trọng trong nuôi dạy trẻ.

Cha thường có ít thời gian dành cho con nên nếu như cha lúc nào cũng nghiêm khắc quá với con sẽ làm cho con không dám chia sẻ với cha và thấy cha thật là khó tính, tính giáo dục của cha sẽ mất đi. Còn nếu vì cảm thấy cha có quá ít thời gian dành cho con nên cha luôn tỏ

ra ruộng chiều, thiếu nghiêm khắc với con thì điều đó vô cùng không tốt với con. Nghiêm khắc và cứng rắn dạy con khi cần thiết là trách nhiệm của cha. Tuy nhiên, cha cần có sự cân bằng giữa hai bánh xe - yêu thương và nghiêm khắc.

Yêu thương và nghiêm khắc là nền tảng cho sự giáo dục, còn sự tin tưởng con chính là động lực để những đứa trẻ hoàn thiện nhân cách của mình, trở thành người có ích. Tin tưởng con, tạo động lực cho con là trách nhiệm của cha mẹ. Ngay cả khi con mắc lỗi lầm, nếu cha mẹ có những câu nói thể hiện sự mất tin tưởng ở con thì những đứa trẻ ấy sẽ hoang mang, không có mục tiêu phấn đấu, đánh mất cơ hội sửa chữa lỗi lầm. Trẻ sẽ khép lòng và không tiếp nhận lời ba mẹ khi trẻ không được công nhận và tin tưởng. Cha hãy nhìn con bằng ánh mắt tin tưởng, cho con sự được ghi nhận, khen ngợi để tâm hồn con được nuôi dưỡng trong cảm xúc vui vẻ.

Khi con lo lắng hay gặp khó khăn, cha hãy cho con lời khuyên, lời khuyên của cha giúp ích rất nhiều cho con. Nói như vậy, không có nghĩa là người mẹ không đủ tốt để khuyên bảo con. Thậm chí mẹ đã khuyên con rất nhiều nhưng đôi khi do thương con quá nhiều và bản tính yếu mềm của phụ nữ mà những lời khuyên của mẹ chưa ghi nhận được những tính cách riêng ở con. Nhưng với người cha, họ thường hay ghi nhận tốt những tính cách riêng biệt của con, họ đưa ra những lời khuyên để trẻ phát huy cá tính của mình, giúp con mạnh mẽ vượt qua lo lắng một cách tốt nhất.

Tóm lại, người cha cần sử dụng tốt sự vạm vỡ của ba chìa khóa: Yêu thương – nghiêm khắc và tin tưởng trong giáo dục con cái. Yêu thương là nền tảng để cha sử dụng uy quyền một cách hợp lý và đặc biệt cũng chính từ yêu thương cha sẽ luôn giành cho con sự tin tưởng qua những đánh giá, ghi nhận để khuyên bảo con phát huy được những cá tính có lợi của bản thân con.

3. Kết luận

“Mẹ yêu con bằng những cái ôm, cha yêu con bằng bờ vai vững chãi”. Sự khôn lớn, trưởng thành của con luôn cần có sự chăm sóc, yêu thương, giáo dục của cả cha và mẹ. Chính sự kết hợp giáo dục của cả cha và mẹ sẽ cho con một sự hoàn thiện về nhân cách

để trưởng thành.

Trong xã hội hiện đại của chúng ta ngày nay, người cha không còn chỉ đơn thuần tạo dựng kinh tế cho gia đình mà thêm vào đó, trách nhiệm của người cha đã ngày càng tập trung hơn vào việc nuôi dạy con cái thành đạt, đặc biệt là sự thành đạt về nhân cách.

Cách quan tâm, giáo dục, ứng xử của người cha sẽ là nguồn nuôi dưỡng hạnh phúc gia đình và nuôi dưỡng sự khôn lớn, trưởng thành của những người con. Cha cần dành cho con thời gian trong quỹ thời gian từng ngày của cha. Cha cần hoàn thiện bản thân, là hình mẫu người cha lý tưởng để con noi theo. Và vượt trên tất cả là cha hãy sử dụng yêu thương, nghiêm khắc và tin tưởng khi bên con để con nhận được sự giáo dục tuyệt vời của cha.

TÀI LIỆU THAM KHẢO/ REFERENCES

- [1]. Vietnam Electric Science and Technology University. [Online]. Available: http://bachkhoatoanthu.vass.gov.vn/noidung/tudien/Lists/GiaiNghia/View_Detail.aspx?TuKhoa=Gia%20%C4%91%C3%ACnh%20h%E1%BA%A1t%20nh%C3%A2n&ChuyenNganh=0&DiaLy=0&ItemID=10900.
- [2]. Vietnam Shichida Education Institute, *Seven Father's Magnanimousness* (InVietnamese), Kim Dong Publisher, 2019.
- [3]. T. T. Nguyen, "The role of fathers through domestic and foreign studies", January 11, 2018. [Online]. Available: <http://tapchimattran.vn/nghien-cuu/vai-tro-cua-nguoi-cha-qua-cac-nghien-cuu-trong-va-ngoai-nuoc-11068.html>. [Accessed August 06, 2019].
- [4]. B. N., "How important parents are to their children", February 03, 2019. [Online]. Available: <https://trithucvn.net/doi-song/su-quan-tam-cua-cha-me-quan-trong-nhu-the-nao-voi-con-cai.html>. [Accessed August 29, 2019].
- [5]. B. T. Hoang, *Sociology of Gender Textbook* (InVietnamese), 2014.
- [6]. T. Truc, "Fatherhood as a mountain affects my whole life," September 11, 2018. [Online]. Available: <https://trithucvn.net/doi-song/tinh-cha-nhu-nui-anh-huong-den-ca-doi-con.html>. [Accessed August 29, 2019].
- [7]. N. Khanh, "The cradle of modern family," June 26, 2015. [Online]. Available: <https://www.nhandan.com.vn/cuoituan/chuyen-de/item/26727402-cai-noi-gia-dinh-thoi-hien-dai.html>. [Accessed August 29, 2019].
- [8]. P. M. T. Pham, "Prevention of offenders under 18 years of age through court proceedings - Restrictions and recommendations," June 19, 2019. [Online]. Available: <https://tapchitoaan.vn/bai-viet/phap-luat/phong-ngua-nguoi-duoi-18-tuoi-pham-toi-thong-qua-hoat-dong-xet-xu-cua-toa-an-han-che-va-kien-nghi>. [Accessed August 05, 2019].